

Frankendael geeft 18de-eeuwse kas prijs

MIJNTJE KLIPP

AMSTERDAM – Het gebeurde tijdens het trekken van een sleuf voor de waterafvoer in park Frankendael, de enige historische buitenplaats die Amsterdam nog heeft. Medewerkers stuitten bij de herinrichting van het park van tien hectare groot in de Watergraafmeer plotseling op ondergronds metselwerk. Even werd nog gedacht aan funderingsresten van een tuinbouwschool, maar al gauw bleek het te gaan om een achttiende-eeuwse oranjerie of plantenkas, een archeologische ontdekking van formaat.

De werkzaamheden werden meteen stilgelegd. Stadsdeel, adviesbureau KTL en landschapsarchitecte Lucia Albers besloten tot een noodonderzoek. Twee mensen van het Bureau Monumenten en Archeologie waren vier dagen bezig met de opgraving, achter het landhuis. De plek werd vrijgelegd en alle informatie gedocumenteerd, waarna de vondst weer met aarde afgedekt. Het drainagesysteem volgt inmiddels een andere route. Hoe en in welke vorm de vondst voor later behouden kan blijven, is nog onduidelijk. Stadsarcheoloog Jerzy Gawronski en projectleider park Frankendael Ferry Theunisse zijn enthousiast over de vondst.

"Het is een toevalstreffer," zegt

De fundering van het gebouwtje...

Gawronski. "Natuurlijk is het een historisch park, maar er is daar nooit archeologisch onderzoek verricht – in elk geval nooit samenhangend." Theunisse noemt de ontdekking een cadeau; het gaat deel uitmaken van het vernieuwde park Frankendael, oorspronkelijk uit ongeveer 1660.

De archeologen troffen de resten van een zogeheten lichte constructie aan: een gebouwtje van vijftien bij zeven meter groot, licht gefundeerd. Het had een symmetrische plattegrond, met twee ruitvormige ruimten aan de uiteinden en een kleinere, vier-

kante ruimte ertussen. Ze waren oorspronkelijk bekleed met ongeglazuurde, oranje plavuizen, vermeldt het rapport van het archeologisch onderzoek. Er lagen ook scherven uit het begin van de negentiende eeuw, vermoedelijk afkomstig van een stortplaats voor huisvuil. Slechts een klein aantal scherven komt uit de zeventiende eeuw.

Volgens Gawronski duidt de lichte constructie op de aanwezigheid van glas en hout en dus op een kas of oranjerie oftewel wintertuin uit circa 1730. Het gebouwtje, in het noord-westelijk

en de aangetroffen scherven.

FOTO'S: JERZY GAWRONSKI

deel van de tuin, stond met de achterwand gericht op het zuid-westen. Dat verklaart dat nergens sporen van verwarming gevonden zijn. "Op deze manier kwam er zoveel mogelijk zonnewarmte in de kas," aldus Gawronski.

De ongeglazuurde plavuizen werden onlangs tijdens archeologisch onderzoek ook in de Hortus Botanicus aangetroffen, op de vloer van de Kaapse Kas uit 1714. Dit type steen heeft als voordeel dat schoenzolen in vochtige ruimtes meer grip hebben.

Omdat Frankendael een rijksmonument is, heeft ook de kas

die monumentale status. Wat er met de vondst gebeurt, is nog niet besloten. Om het gebouwtje voor het publiek toegankelijk te maken, moet het eigenlijk worden afgebroken en opnieuw opgebouwd, zegt Gawronski. "Maar dan wordt het een soort Walt-Disneyding." Hij ziet de resten het liefst onder de grond blijven, met daarboven informatiepanelen en zonodig in het gras contouren van de kas, gemaakt van grind of bloemen.

Het is de bedoeling dat het vernieuwde Frankendael in het voorjaar van 2006 klaar is.